

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. III. Ad revalidationem Matrimonij non est necessaria nova
præsentia Parochi, nisi impedimentum plenè probari posset in foro
externo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

nitur ut conditio, ſicut contingit in facultate Commiſſarii Cruciatæ, ponitur multò ſtrictioribus verbis, denotantibus conditionem, & inter alias conditiones petitas, ut Commiſſarius eâ facultate gaudeat. Quod hic non contingit.

109.
Secunda
probatio.

Adde: ſæpè fruſtrandas has diſpenſationes ſuo valore, ſi id eſſet neceſſarium. Quia ſæpè continget, non poſſe nullitatem detegi abſque periculo detegendi delicti: & maximè ſi impedimentum ſit ex parte foeminae, rarò accidit, poſſe viro nullitatem prioris conſenſus aperiri, abſque maximo foeminae periculo, & ſuſpicionem alicujus delicti, & inſtabit vir, ut ſibi cauſa nullitatis detegatur, & eâ non detectâ, urgentiorem delicti ſuſpicionem concipiet, atque inimicitia inter conjuges orientur.

Probatur 3.

Deinde: quia cum ſtylus habeat, ut ſemper in hujusmodi diſpenſationibus hæc clauſula apponatur, non eſt credendum Doctores, quos retuli lib. 2. diſp. 36. n. 2. hunc ſtylum ignoraffe; & tamen conſulunt, in hoc caſu impetrari diſpenſationem occultè, & tacitâ prioris conſenſus nullitate, illud denuò contrahi. Senſere ergò, per hæc clauſulam non induci conditionem. Hucusque Sanchez.

110.
Expenditur
ſecunda
probatio.

Sed quod hic dicitur de fruſtrandis diſpenſationibus ſuo valore, etiam procedit in Bulla Cruciatæ; in qua tamen illa particula eſt conditio. An autem in hac Bulla ponatur ſtrictioribus verbis, & inter alias conditiones, ut dicitur in prima probatione, facilè colliges ex tenore Bullæ ſup. relato ex Villalobos.

Pergo ego ad ultimam difficultatem hujus Sectionis, & quæro; utrùm revalidatio Matrimonii, prius invalidi, fieri debeat coram Parocho & teſtibus in locis, in quibus obligat Conc. Tridentinum? Reſponſio erit

CONCLUSIO III.

Ad revalidationem Matrimonii non eſt neceſſaria nova præſentia Parocho, niſi impedimentum plenè probari poſſet in foro externo.

111
Fundamen-
tum Con-
cluſ. ex
Sanchez.

HÆc eſt ſententia Sanchez lib. 2. diſp. 37. n. 3. & 11. fundata principaliter in hac ratione: quòd lex Trid. ſeſſ. 24. de Refor. Matr. cap. 1. irritans Matrimonium contractum ſine præſentia Parocho & teſtium, nunquam ſe extendit ad illum caſum, ſeu comprehenderit Matrimonium, in facie Eccleſiæ validè contractum, ſed in foro conſcientiæ, propter impedimentum occultum, invalidè, obtentâ diſpenſatione, revalidandum. Quod inde conſtat; quòd ratio d. legis, quæ eſt anima ipſius, nunquam ſe extendit ad tale Matrimonium.

112,
Oſtenditur,
quòd ratio
Trid. non
extendat ſe
ad hunc ca-
ſum.

Patet: quia ratio fuit, ut vitentur gravia peccata, ex clandestinis nuptiis exurgentia; maximè eorum, qui clam cum una contrahunt, eaque relicta, aliud publicum Matrimonium incunt. Sic quippe ſcriptum habes in proœmio

Bosco de Matrim. Pars II.

d. cap. Verum cum S. Synodus animadvertat, prohibitions illas (Matrimonii clandestini) propter hominum inobedientiam jam non prodeſſe, & gravia peccata perpendat, quæ ex eiſdem clandestinis conjugis ortum habent; præſertim verò eorum, qui in ſtatu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua etiam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuò adulterio vivunt; cui malo, cum ab Eccleſia, qua de occultis non judicat, ſuccurri non poſſit, niſi efficacius aliquid remedium adhibeatur, idcirco &c.

Sed hæc ratio (inquit Sanchez ſup. n. 3.) non ſe extendit ad hunc caſum, cum prius Matrimonium invalidum, in foro Eccleſiæ validum & publicum fuerit (ejuſ enim nullitas, & impedimentum occulta ſunt) & ſubinde ſi aliud Matrimonium inire vellent, impedirentur ab Eccleſia, credenti Matrimonium illud publicum validum fuiſſe: ergò decretum Trid. nunquam hunc caſum comprehendit, nec in illo obligavit. Sic ille.

Sed quid ad hos fundamentum Adverſarii Pontius lib. 5. c. 6. ubi latè propugnat oppoſitum noſtræ Concluſ. ſic ait n. 10. Doctrina hæc licet vera ſit, attamen non eſt ad rem. Tum; quia adhuc oſtendimus, in hoc caſu fraudibus locum eſſe: tum etiam; quia quamvis motivum condendæ legis fuerit, illis malis mæderi, quæ ex clandestinis nuptiis oriebantur; attamen non iſ finis legis condendæ fuit, ſed voluit Eccleſia ex eo motivo & conſideratione, ut conſtaret idoneè de Matrimonio validè contracto, & idè dedit pro forma præſentiam Parocho & teſtium cuicumque Matrimonio. Cumque hujus contractus hanc formam eſſe voluerit, planum eſt, caſum iſtum comprehenſum fuiſſe hoc Decreto. Ut enim diceremus, caſum aliquem non comprehendi eâ lege, quæ formam assignat actus, neceſſe eſſet, illum excipi lege; nec fatiſ eſſet, ſi occaſſio assignandi formam non reperiatur in eo. Satis enim videtur, ut comprehendi dicamus, ſi actus ille iſ ſit, cui forma præſcripta eſt. Ita Baſilius.

113.

Quid Pontius reſpondeat ad hoc fundamentum. At, hæc doctrinam non eſſe ad rem.

Expendamus ſingula, ut eluceat, doctrinam Sanchii non ſolum veram eſſe, ſed etiam ad rem. In primis ait Pontius, In hoc caſu fraudibus locum eſſe. Quod ſic oſtendit n. 3. Planè iſte, qui ignarus impedimenti contraxit, non tenetur, cum eadem uxore; ſed poteſt ab ea diſcedere, & tutâ conſcientiâ in alium locum remotum ſecedens, ibi alteri nubere. Ponamus igitur, iſtum renovaviſſe conſenſum occultè. At, cum id in opinione poſitum videret, aliò ſecederet, & ibi iterum ſine impedimento coram facie Eccleſiæ alteri nuberet; dubitari non poteſt, quòd ad Deum attinet, in caſu hoc dubio ſecundum Matrimonium præſtare primo; & ex conſequenti, illi ſtare tenetur, qui contraxit, quamvis excommunicationibus cogatur ad primum redire, quod ſanè in controverſia eſt, an ſit Matrimonium. Quæ tamen difficultas ceſſaret, ſi renovatio conſenſus publicè facta fuiſſet coram Parocho & teſtibus. Sic Pontius.

114.

Expenditur hæc reſponſio; in primis quòd ait: In hoc caſu &c.

D d d d

Nun

Non valet.

Nunquid audiendus? Non puto. Enimverò, meo iudicio, salvo meliori, tenetur stare primo Matrimonio, & ad illud cogere ab Ecclesia, ut Pontius videtur supponere. Et ratio est: quòd non solum sit dubium, an primum valeat; sed etiam, an secundum valeat: supposito quippè quòd primum valeat, secundum non potest valere: ergò iudicandum est pro illo, quod prius fuit in possessione, saltem in foro externo, & probabiliter etiam in foro interno. Igitur in hoc casu non est locus fraudibus.

115.

Secundò
examina-
tur, quis
fuerit finis
Trid.

Præterea: quod ait Basilius; mederi istis malis non fuisse finem legis, sed tantum motivum, unde probatur? Certè verba superius allegata non obscure significant, illam medelam fuisse causam finalem, vel 2. signetur alia.

Affigno, inquis; ut constaret idoneè de Matrimonio validè contracto. Sed contra: hoc potius medium est, quàm finis: nam per illud testimonium medetur illis malis, & ideo Ecclesia tale testimonium requisivit, ut eà vià posset occurrere illis malis.

Offenditur,
quòd in so-
lutione no-
stra ab inea-
rum.

Atque ut d. testimonium authenticum, foret finis huius Decreti; quid inde? Nonne in casu nostro ille finis obtinetur? Planè: nam constat ex testimonio Parochi & testium de Matrimonio validè contracto in foro externo: neque aliud Ecclesia potuit velle, cum nullus possit testari de animo interno contrahentium, qui tamen necessarius est, ut absolutè contractus sit validus, Sufficit ergò ad intentum Ecclesiæ, quòd constet de Matrimonio exterius validè contracto; neque aliud possunt Parochus aut testes testari.

116.

Item, quòd
observatur
forma Con-
cilij.

Fateor, Concilium dedisse Matrimonio pro forma præsentiam Parochi & testium; sed quid tum? Etiam in nostro casu hæc forma observatur; non quidem in revalidatione Matrimonij, sed in primo contractu.

Objectio ex
Pontio.

Dices cum Pontio sup. n. 8. Contractus Matrimonij non est, nisi quando fit; tunc enim est Sacramentum, & non antea, nec postea. Debet ergò tunc adhiberi forma, quando fit. Sed quando primum celebratum est Matrimonium, nullum fuit. Ergò quando denuò fit, debet adhiberi forma. Quòd enim antea apposita fuerit, perinde est, ac si nunquam fuisset adhibita; cum tunc nullus extiterit Matrimonij contractus.

117.

Solutur.

Respondeo: tunc extitit Matrimonij contractus validus quoad præsumptionem Ecclesiæ, ignorantis impedimentum; quod sufficit, ut Matrimonium denuò celebratum non sit ex illis clandestinis, quæ semper Ecclesia prohibuit & detestata fuit, ut rectè docet Covarruvias 4. decret. p. 2. c. 6. initio n. 8. aliàs 10. ibi: Ex quibus ego etiam dicendum censèo, non peccare mortaliter clam contrahentes, quando ipsi prius in facie Ecclesiæ bonâ fide contraxerant, qui tandem postmodum sciunt, subesse aliquod impedimentum, ac secretè impetrant dispensationem à Rom. Pontifice, & novo præstito consensu ex vi dispensationis, ob evitandum scandalum clam contrahunt Matrimonium, ut res tutius agatur: hi equidem non peccarent mortaliter, imò nec venialiter, ut docet Cajet. 2. to. opusc. q. 2. ta-

meti verè & propriè hoc Matrimonium minime vocetur clandestinum, auctore Ambrosio Catharino lib. 5. contra Cajetanum. Ita Covar.

Jam autem id Decretum Concilij Trid. tantum loquitur de clandestinis Matrimonij, quæ semper Ecclesia prohibuit & detestata est, ut patet ex ejus proœmio ibi: *Nihilominus sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est atque prohibuit.* Porro ex proœmio colligitur animus & intentio legislatoris, & intellectus totius Decreti, illudque limitatur. Igitur Concil. nò loquitur de omni omnino Matrimonio, quia verba ejus generalia limitantur ex proœmio; sed de omni & solo Matrimonio, quod si clam contraheretur, posset esse occasio gravium peccatorum, ad quæ evitanda, Trid. statuit d. legem irritantem.

Trid. non
loquitur de
omni Matr.

Si dixeris: illa præsentia Parochi & testium tantum legitimat consensum primum, si ve qui tunc exprimitur. 118.

Respondeo: per accidens etiam legitimat consensum futurum, si ve postea exprimendum; si quidem propter illam solemnitatem præcedentè, sequens Matrimonium clam contractum, utpote ratificatio prioris, non manet omnino clandestinum quoad forù Ecclesiæ. Quod sufficit, ut dicamus, eum casum non comprehendi eà lege, quæ loquitur tantum de Matrimonio omnino clandestino, si ve omnino destituito præsentia Parochi & testium. Undè tale Matrimonium, vel non est actus ille, cui forma præscripta est, aut certè circa eum forma censetur fuisse observata.

118.

Objectio.

Solutur.

Atque ex jam dictis patet solutio alterius argumenti Pontij, ut putà: dum lex aliquid tamquam formam exigit, cessante causà, non cessat lex; maxime cum non cesset in universum, sed in aliquo peculiari casu, cum tamen niteretur præsumptioni ut plurimum. Cum ergo lex ista Concilij Trident. præscribat formam isti contractui; & ex alia parte, in hoc casu tantum cessaverit fraus, non in plurimum, imò adhuc & in isto casu possit esse; planè efficitur, etiam in eo casu vim habere legem Trid. & ideo Matrimonium ejusmodi iterum coram Parocho & testibus renovandum. Ita Basil.

119.

Aliud argu-
mentum
Pontij.

Verum enimverò quòd in isto casu non possit esse fraus, jam sup. offendimus. Admitto autem, cessante fine legis in casu peculiari solum negativè, non cessare ipsam legem; non solum, quæ aliquid tamquam formam exigit, sed etiam aliam quamcumque. Et ideo dico; non cessare hanc legem, estò hic & nunc non sit ullum periculum contrahendi secundum Matrimonium, & vivendi in perpetuo adulterio; eò quòd Matrimonium sit contractum publicè coram Magistratu, & contrahentes sint homines virtuosos, qui pro toto mundo nollent adulterari, ut suo loco latius deduximus. Ergo Conclusio nostra non subsistit, negatur Consequentia.

120.

Non cum-
cit.

Quia aliud est (inquit Sanchez sup. n. 3.) cessare rationem legis in aliquo casu: aliud vero rationem legis non se extendere ad illum casum: nam in priori casu lex ex se & sua generalitate comprehendit illum casum, in eoque locum habuit; aliàs non diceretur, cessare rationem

Aliud est
cessare ra-
tionem legis
aliud non se
extendere,
ex Sanchez.

tionem vel legem, cum nec lex nec ratio in eo casu locum habuerit, & quod nunquam fuit, cessare nequit. In posteriori verò nunquam ratio legis amplexa est illum casum, & per consequens nec lex ipsa; cum, quantumcumque verba legis generalia sint, restringantur & intelligantur juxta limites suæ rationis, eò quòd ratio legis sit anima ipsius. Ita Sanchez.

121.
Explicatur
exemplo.

Er post pauca subjungit: Exemplo id exponam: præcipit Superior Religiosis, ne adeant locum, ubi operarii laborant, ne loquelis illos impediunt: si quis vellet adire, intendens omninò tacere, posset dicere, in ipso cessate rationem præcepti: si tamen die feriatà adiret, non cessaret in hoc eventu ratio præcepti: nunquam enim hunc casum comprehendit, cum die feriatà operarii à laboribus abstineant: quare nec præceptum ab initio hunc casum comprehendit, nec in illo obligavit. Sic ille.

Jam autem sup. diximus, & non obscure ostendimus in casu nostro non cessare finem legis; sed legem eum nunquam comprehendisse. Igitur propter argumenta Pontii, ex ratione desumpta, non est recedendum à sententia Sanchezii, quæ est nostra Conclusio.

122.
Resp. ad
Clem. VIII.
Prima.
Aversa.

Sed neque movere quempiam debet responsum Clem. VIII. De quo Concluf. 1. nam sicut ibi diximus, de illo non constat authenticè. Et sanè (inquit Aversa sup. sect. 5. §. Ad responsum) non poterat Comitulus solo Tuccii testimonio tollere Theologis libertatem secus opinandi.

Secunda.

Secundò: dictum fuit, Pontificem respondisse solum ut privatum doctorem Et sanè (inquit Aversa) eadè de re non publicam legem condidit, quasi docens ex Cathedra.

Tertia.

Responderi potest tertio (inquit idem Auctor) in considerationem venisse, si forte defectus ille fuisset notus alicui, & ideo debuisse iterum coràm Parocho & testibus renovari consensum & revalidari Matrimonium. Sic ille.

123.
Hanc refel-
lit Pontius
ex verbis
Clem.

At verò Pontius sup. n. 6. Si quis, inquit, existimet Clementem VIII. locutum esse tantum in eo casu, quando impedimentum est publicum, vel probari potest, refellitur sanè ipsi verbis Clementis VIII. Dixit enim se dispensare in solemnitate ob scandalum. Erat ergò occultum; aliàs si publicum esset, aut probabile in judicio, nullum sequeretur scandalum ex eo, quòd publicè contraherent: imò potius cessaret scandalum, quòd sequeretur necessariò, si aliquo tempore detegeretur impedimentum. Quare ut illi malo occurreretur, tutius erat publicè contrahere, asserentes in eorum cognitionem potestà devenisse impedimentum, & ideo se dispensationem impetrasse, & publicè contrahere. Agebat ergò de occulto impedimento. Hæc ille.

Resp. Aversa.

Respondet Aversa sup. Poterat esse, ut defectus esset quidem in communitate occultus, tamen notus alicui vel aliquibus paucis; & ideo ad evitandum scandalum expediebat secretum. Sic. D. Auctor.

124. Dicastillo autem sup. n. 116. concedit qui-
Bosco de Matrim. Pars II.

dem Clem. VIII. de facto dispensasse, & Comissario delegato Bullæ Cruciatæ committi eam facultatem, ut sup. vidimus. Non tamen, inquit, inde colligitur, esse omninò necessariam talem dispensationem; sæpè enim conceduntur in Bullis privilegia, & à Pontificibus dispensationem, quàmvis non sint certò & indubitato necessaria; sufficit enim, quòd sint opiniones variæ, & aliquæ difficultates, quibusdam Auctoribus affirmantibus, & aliis negantibus, rem licere aut valere; tunc enim pro sedandis scrupulis, pacandisque conscientis, solent sæpè dispensationem peti & obtineri, ut cum Navarro & Rodriguez notat Sanchez lib. 2. disp. 37. in fine. Ita Dicastillo.

Dicast. coh.
redit Clem.
dispensasse
sine materia
necessitate.

Porro impenitentiarum non est dubium, quin sint opiniones variæ, etiam ipsorum Pontificum. Siquidem Navar. Sum. latina cap. 22. n. 70. sic ait: Sed (quòd valdè notandum est) Fel. record. Pius V. declaravit, non esse illos (Parochum & testes) necessarios in contrahendo denudò Matrimonio ab iis, qui illud publicè cum denuntiatione sufficiente contraxerunt; sed propter aliquod impedimentum occultum, est nullum; quo sublato, oportet, ut denudò contrahatur; quòd fieri posse sine ulla Parochi & testium præsentia, antequam ad Urbem veniremus, respondimus. Quà declaratione sacrum Poenitentiarie Prætorium frequenter utitur. Sic ille.

125.
Navar. red.
feri, Pium
V. declarasse
nostram
sententiam.

Idemque asserit lib. 4. Consil. de Spons. in 1. edit. conf. 35. in 2. consil. 14. in fine, hisce verbis: Sed dubitatio magna orta fuit, an propter Decretum Concilii Trid. in hoc secundo consensu præstando, necesse sit saltem adesse Parochum cum duobus vel tribus testibus; & propter illa verba Decreti: Et hujusmodi contractus irritos ac nullos decernit, visum fuit esse necessariam præsentiam Parochi & testium: sed quia hoc in multis casibus non posset fieri, sine periculo maximi scandali; & in Concilio non videtur fuisse cogitatum de hujusmodi casibus occultis, dictum fuit Illustrissimo Cardinali Propenitentiario, ut nomine totius signaturæ exponeret Sanctissimo, videri æquissimum, ut per aliquam constitutionem declararetur, quando præcesserunt denunciationes, vel aliàs servata est forma Concilii, in hoc secundo sensu sufficere, ut secretò præstetur, sed ita ut conjux, qui ignorabat, in genere intelligat impedimentum dirimens Matrimonium subesse, & necessarium esse, ut de novo mutuo consentiant, ut Matrimonium valeat.

Et ita Illustrissimus Cardinalis Alciatus Propenitentiarius retulit in Signatura, placuisse Sanctissimo, ut in hujusmodi impedimentis occultis, quando Matrimonium est renovandum, possit hoc fieri inter ipsos conjuges secretè, & quòd non sit necessaria præsentia Parochi & testium: & ita exprimenda est clausula: Et secretè inter se contrahere. Hucusque Navar.

Sed quid ad hanc declarationem Pontius? 126. Sup. n. 6. in fine: Ex illo inquit, Decreto (Clem. VIII.) colligo, melius dixisse Per.
D d d d 2 Ledef-

126.
Respondet
Pontius

Pium V. dispensasse.

Ledesna, dispensasse Pium V. si talis declaratio extitit, quam declarasse jus Tridentini; expressè enim inquit Clem. VIII. *Sanctitas sua dispensat.* Dispensavit ergò Pius V. non declaravit. Sic Basil.

*Ludovic. de Scildere. sta-
visse, ut
semper dis-
pensaretur.*

Paulo alter respondet Ludovic. de Scildere in sua Synopsi de Sacram. §. 120. in fine dicens: Pius V. & Cardinales, qui in oppositum à nonnullis citantur, nunquam videntur statuisse aliud, quam ut, cum dispensatio pro impedimento petitur, etiam quoad necessitatem præsentia Parochi & testium dispensetur. Ita hic Auctor.

127.
Arg. contra.

Ast quæro ego: si semper ex statuto Pontificis debeat dispensari quoad necessitatem præsentia; quare non dicimus absolutè, ex vi Decreti talem præsentiam non obligare? Et sanè Pio V. nunquid expositum fuit, ut vellet dispensare? Minimè; sed ut per aliquam constitutionem declararet. Ergò Pius V. non dispensavit, sed declaravit.

Igitur quando Clem. VIII. dixit: *Sanctitas sua dispensat*, intellige non dispensationem propriè dictam, sed declarationem. Vel si hoc non placet: tunc dico, sicut superius adhuc dixi, hunc Pontificem elegisse, quod tutius erat, & ad pacandas conscientias, in re, quæ stando in jure communi dubia erat, propriè dispensasse, absque tamen præjudicio alterius sententia.

128.
*Decisio qua-
dam Card.
pro sententia
Pontij.*

Atque simili modo responderi potest ad decisionem 900. apud Seraphinum, quæ sic sonat: *Retuli RR. PP. DD. meis, me consuluisse Illustrissimum & Reverendissimum Dominum Cardinalem Caraffam super allegata decisione Sacra Congreg. Concilii in materia Matrimonii, per vim & metum contracti, qui Illustriss. Dominus meus ostendit mihi librum, præsentè R. D. meo Comitolo, in quo scriptum erat in hanc sententiam. Questum fuit, quid servandum in his, qui per vim & metum adhibitis omnibus solemnitatibus à Sacro Concil. Trid. sess. 24. c. 1. de Reform. Matr. contraxerunt: Congregatio respondit, si hujusmodi impedimentum sit occultum, & partes postea in Matrimonio sic contracto permanere libere consentiant, consuevisse Papam ex stylo Penitentia, quamvis Matrimonium sit nullum, ratione etiam occulti impedimenti, dispensare, ita ut de novo possint inter se contrahere, non adhibitis seu repetitis solemnitatibus à Concilio requisitis. Si vero impedimentum sit manifestum, iterum contrahendum esse, repetitis omnibus solemnitatibus in primo contractu adhibitis. Ita refert Pontius sup. n. 7.*

*Responsio
Aversa.*

Respondet autem Aversa sup. §. *Ad illam*: Patet narrari tantum modum, quo solet dispensari: vel scilicet ob indigentiam, si fortè impedimentum sit alicui notum: vel ad majorem cautelam juxta prædicta. Sic ille.

129.
*Alia decisio
apud Farina-
cium, in
qua senten-
tia Sanchez
reprobatur.*

Pontius autem, non contentus hâc decisione, aliam refert n. 12. quam reperit apud Farinacium in 2. Vol. Decisionum Rotæ, estque 165. in qua (inquit Basiliius) Tho. Sanchez sententia expressè reprobatur, & approbatur nostra, ex qua nonnulla hic ad verbum subjiciam, ut constet, à nostra sententia neque

in judicando, neque in consulendo esse recedendum.

Agebatur de causa inter duos Hispania Nobiles, quorum alter conjux, femina scilicet metu coacta contraxerat, & cohabitaverat longo tempore. Habetur autem in ea decisione, *Pro faciliori autem & clariori cause expeditione, Rota, instante Marchionissa, & citato Procuratore Domini Philippi, statuit, ut videretur, an fuerit necessarium, quod Matrimonium de novo cum solemnitatibus ab Ecclesia requisitis celebraretur. Si enim requiritur, frustra laboratur super purgatione metus, quæ non sufficeret. Quod Domini informantium Marchionissa, affirmativè resolverunt, sequendo declarationem Sacra Congregat. Illustrissimorum Interpretum Concilii, quam in propriis terminis prius fuerat amplexata Rota in Toletana Matrimonii coram Illust. Card. Seraphino. Quotiescumq; enim Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est, quod omnia de integro ponantur, quæ sunt necessaria & de essentia Matrimonii, ut ex multis bene comprobatur Victoria in suis relectionibus Theologicis, relect. 7. de Matr. in 2. puncto 1. p. vers. In contrarium, n. 9. & alii per informantes adducti, quorum rationes placuerunt Dominis, quidquid in contrarium dicant moderni, Tho. Sanchez lib. 2. de Matr. disp. 37.*

Respondet Aversa sup. Patet, casum fuisse, in quo mulier probaverat in judicio, se metu gravi coactam contraxisse Matrimonium: sed ex adverso prætendebatur, mulierem, purgato postea metu, in Matrimonio permanisse. Ideo merito decisum fuit, hoc non fuisse sufficiens, absque repetitione solemnitatis ex Concilio requisita: quia ultra fatendum est, hanc denuò requiri, quando metus, five aliud quodcumque impedimentum, potest in judicio probari. Sed id non debet extendi ad casum, quo impedimentum nullatenus potest in judicium ac notitiam deduci. Ita præfatus Auctor.

Ex quo patet, quare dixerim in Concl. *131.* Nisi impedimentum plenè probari posset &c. Quod docet Sanchez sup. n. 11. Quia, inquit, quando impedimentum plenè probari potest in foro externo, tunc procul dubiò, si Matrimonium clam ratificatum validum esset, sequerentur ex eo omnia inconvenientia, quæ olim ex Matrimonio clandestino valido sequebantur: nam probato impedimento, posset alter conjux aliam uxorem ducere, cum qua in perpetuo adulterio viveret, cum Ecclesie minimè constet de occulta revalidatione Matrimonii illius publici, quod propter impedimentum plenè probatur fuisse nullum. Sic ille.

Et prosequitur: Dicitur autem plenè probabile in foro externo impedimentum, ad dissolvendum Matrimonium publicè contractum, quando duobus testibus probari potest, cap. 5. de Test. & attest. Quotiens aliqui propter cognationem propinquitatis separari petuntur, duobus vel tribus testibus adhibitis, qui de ea consanguinitate supersint, vel totidem senioribus & melioribus loci ejusdem, id debet legitime probari.

Deben-

130.
*Quid res-
pondeat
Aversa.*

131.
*Quando
impedimen-
tum potest
plenè proba-
ri, requiritur
præsentia
Parochi.
Probatum est
Sanchez.*

132.
*Quando
censetur
impedimen-
tum plenè
probabile, ex
eod.*

Debent autem esse illi duo testes, non tantum idonei, sed omni exceptione majores; id est, quibus nihil opponi potest; arg. cap. Licet, 47. eod. ibi: *Non utique ab uno, cum non sufficeret ille, si viveret, sed duobus ad minus; nec ab infamis & suspectis, sed a fide dignis & omni exceptione majoribus: cum satis videretur absurdum, illos admitti, quorum repellerentur auctores.*

133.
Sola relatio
conjugis non
sufficit.

Quare (inquit Sanchez sup.) si solâ relatione conjugis scirent impedimentum tres vel quatuor, adhuc diceretur impedimentum occultum, dum non est publica fama: quia testes illi non faciunt plenam fidem ad dissolvendum Matrimonium; tantum enim deponunt de conjugis confessione, quæ sufficiens ad hoc non est.

Corollarium.

Hinc inferitur, si impedimentum illud, delatum ad forum externum, minimè probaretur, aut falsâ informatione pronuntiaretur sententia pro Matrimonio publicè contracto, manere adhuc occultum, cum Matrimonij valor constet Ecclesiæ, & ita posse convalescere novo consensu occulto inter conjuges præstito. Ita Sanchez sup. n. 12.

134.
Objeccio.

Sed contrâ, dicit aliquis: Matrimonium, quod hodie falsâ informatione pronuntiatur validum, cras, detectâ falsitate, pronuntiabitur invalidum; ergo tale Matrimonium non potest convalescere novo consensu occulto, dummodò fieri possit, ut falsitas detegatur, est etiam nullum sit periculum detectionis. Licet enim sufficiat periculum detectionis impedimenti, & probationis in foro externo, illud tamen non requiritur, secundum Sanchium, ut sup. audivimus; sed satis est, quod possit probari in foro externo.

Quomodo
sententia
Sanchij in-
telligenda.

Et ratio est: quia tali casu tantum cessat finis legis negativè in casu particulari; sicut quando non est periculum hic & nunc, quod ex Matrimonio clandestino exurgat ea peccata, ad quæ evitanda Concil. irritavit Matrimonium clandestinum. Videtur ergo intelligenda sententia Sanchii in eo casu, in quo falsa informatio nequit tolli; aut certè si auferatur, adhuc non potest impedimentum in foro externo satis probari, ut sententia validitatis infirmitur, & opposita pronuntietur.

135.
Quomodo
occultum
hic accipia-
tur.

Ex dictis colligitur: licet occultum in aliis decretis usurpetur, ut distinguitur contra publicum, vel id, quod deductum est ad forum contentiosum: at in præsentibus, ut impedimentum dicatur occultum, ut, eo sublato, possit Matrimonium clam celebrari, occultum accipi debet ut distinguitur contrâ plenè probabile.

Sanchez in-
telligit suam
sententiam,
quando Pa-
rochus &
testes impe-
dimentum
ignorant.

Cæterum Sanchez sup. n. 10. notat, suam sententiam intelligendam esse, dummodò Parochus & testes impedimentum illud ignorarent: si enim id nosset, quantumcumque aliàs esset occultum, necessariò repetendum esset eoram Parocho & testibus. Quia, inquit, cum ipsis constet, in foro Ecclesiæ Matrimonium esse nullum, non sunt testes valoris, sed nullitatis Matrimonii.

Secus si vel
unus nosset.

Idem credo, quàmvis alter solus ex duobus testibus requisitis, vel solus Parochus impedimentum nosset; quia jam desunt necessaria ad

valorem Matrimonii, cum vel Parochus, vel alter testis requisitus, non sit testis valoris Matrimonii.

Si autem tempore, quo astiterunt Matrimonio, ignorabant impedimentum, licet postea scirent taliter, quod non esset probabile in foro externo, potest absque Parocho & testibus innovari. Quia jam quando Ecclesiam representabant assistentes Matrimonio, fuerunt testes valoris illius, & satisfactum est Decreto Tridentini, Ecclesiæque constat de illius valore: & adhuc manet impedimentum occultum: quia suppono non esse plenè probabile impedimentum in foro externo; quia vel non sunt testes omni exceptione majores, vel non oculati, vel unus tantum ex illis scit.

136.
Quid si
talem sciant
jam contra-
cto Matr.

Similiter credo, posse iterum occultè celebrari, si Parochus tempore quo Matrimonio interfuit, noverat impedimentum intrâ solam confessionem. Quia cum tunc sciat solum ut Deus, & nullo modo in foro Ecclesiæ, verè testis est illius Matrimonii. Hactenus Sanchez.

Quid si
Parochus
noverat intrâ
solam Con-
fessionem.

Cui consentit Dicastillo in primo puncto. Secundum non caret, inquit ille, difficultate maxime, cum ille testis aut Parochus non possit probare, tale Matrimonium tunc habuisse impedimentum dirimens, & alii duo testes, vel Parochus, & unus testis, possint testificari, quod ille, qui occultè sciebat impedimentum, fuerit præsens contractui Matrimonii; loquimur autem in casu, quo impedimentum probari non possit.

137.
Dicast. con-
sentit San-
chio in 1.
puncto. Se-
cundum
impugnat.

Unde ille testis, qui occultè novit impedimentum, est notus testis Matrimonii, & non constat in foro externo, quod sciret nullitatem. Ideò requisitus à Iudice, an fuerit præsens, quando contrahebatur Matrimonium, non potest negare, se fuisse præsentem. Quando autem ipsemet objicit impedimentum, non potest illud probare; quia non est probabile (ut supponimus in casu hujus dubitationis) ergo ille testis simul cum Parocho, & alio, sufficit ad probandum plenè in judicio illud Matrimonium fuisse contractum, & non sufficit ad probandum adesse impedimentum. Ideò mihi videtur, etiam in eo casu posse occultè revalidari, ablato impedimento. Sic ille.

Mihi autem videtur; si in eo casu possit occultè revalidari, etiam occultè posse revalidari, tametsi & Parochus & ambo testes, quando astiterunt Matrimonio, novissent impedimentum; eo semper salvo, ut non possent in foro externo illud probare, quia v. g. non sunt omni exceptione majores, neque unquam erunt. Ratio mea est: quia ipsis constat, in foro Ecclesiæ Matrimonium esse validum, cum in eo, ut supponitur, non possit probari impedimentum; adeoque sunt testes valoris in eodem foro.

138.
Iudicium
Auctoris.

Hinc requisiti à Iudice, an fuerint præsentibus, quando contrahebatur Matrimonium, non possunt negare, se fuisse præsentibus. Quando autem ipsimet objiciunt impedimentum, non possunt illud probare, quia non est probabile, ut supponitur. Ergo tali casu Parochus & testes sufficiunt

ad probandum plene in iudicio, illud Matrimonium fuisse contractum; ad hoc enim non requiritur, ut sint omni exceptione majores, ut constat ex alibi dictis, & non sufficiunt ad probandum adesse impedimentum, cum, ut supponitur, nec sint nec erunt unquam omni exceptione majores, quod tamen requiritur. An autem is casus possit contingere, alii judicent.

139. Ego pro fine dico: sententiam Sanchii intelligendam esse indistinctè de qualicumque impedimento occulto; quia omnium est eadem ratio. Item de Matrimonio invalido propter impedimentum occultum, tametsi foret malà fide contractum. Neque enim hæc sententia innititur Epykyæ, ac tacitæ Pontificis dispensationi; non enim credendum esset, Ecclesiam subvenire malà fide contrahentibus: sed innititur veræ & rigidæ illius Decreti Trid. expositioni, quod cum nunquam hunc casum comprehenderit, parum refert sive bonà, sive malà fide Matrimonium in initum sit, inquit Sanchez sup. n. 8.

An officiat clausula: Si ita est &c. Negat Sanchez. Et n. 9. existimat, non officere clausulam, quæ solet apponi in dispensationibus, concessis ad revalidandum Matrimonium nullum propter occultum impedimentum, quæ talis est: *Si ita est, cum eis, ut inter se publice, & servatâ formâ Concilii Trid. contrahant, dispensa.* Quamvis enim virtute hujus commissionis non possit Commissarius dispensare, ut occultè celebretur Matrimonium: at potest dispensare in impedimento, quo per dispensationem cessante, absque aliqua dispensatione juxta Decretum Tridentini potest illud Matrimonium inter ipsos solos contrahentes celebrari. Sic ille.

140. Hoc tamen, dicit aliquis, non caret difficultate, ex illo ablativo absoluto: *Servatâ formâ Conc. Trid.* qui conditionem videtur importare, l. *A testatore*, ff. de Condit. & demonstr. ut sup. dicebamus de illo ablativo: *Muliere certioratâ.* Ergo Commissarius non potest aliter dispensare in impedimento.

Solvitur. Respondeo: negando dicta verba importare conditionem propriè dictam, sub qua conceditur potestas dispensandi in impedimento. Quid ergo sunt? Instructio quædam, observanda à contrahentibus, ut certior sit posterioris Matrimonii contractus. Quod probabilis satis sententia, & fortè probabilior, habeat, eam formam denuò esse necessariam.

141. Interim, sicuti non est creditu dignum, voluisse Concilium hos conjuges obligare, ut iterum publicè contrahant; quod inde (ut notat Sanchez sup. n. 3.) multa scandala & inconvenientia sequerentur: sic indidem non est creditu dignum, Pontifices velle hos conjuges obligare per d. clausulam, apponi solitam in dispensationibus. Quæ enim disparitas?

142. Sed contra arguit Pontius sup. n. 11. Ex eo, quod lex Concilii in omni contractu locum habeat, nulla sequuntur inconvenientia, nulla absurda. Quod enim (inquit) scandalum actuum sequi potest ex eo, quod dicatur publicè in Ecclesia: inter hos, cum primò contraxerunt,

erat impedimentum, & cum in eorum cognitionem venit, obtinere dispensationem; & idèd nunc iterum validè contrahunt? Ne decipiamus nos ipsos, dum scandala fingimus; actuum enim esse non potest, cum non sit opus malum, aut habens speciem mali. Si autem fuerit passivum scandalum, & illud oritur ex ignorantia, hæc animadversio præmissa cessat: si ex malitia oriatur, parum curandum est: si ex infirmitate nascatur, non omittendum est ob scandalum id, quod mihi in præcepto est, juxta generalia principia in Tract. de Scandalo.

Adde: ex eo quod, omittis denuntiationibus, quæ facilè justèque in eo casu, ut omittantur, concedet Episcopus, contractus fiat coram Parocho, vel alio Sacerdote, licentiâ obtentâ ab Ordinario, etiam sine expressione personarum, si opus fuerit, & coram duobus amicissimis, qui testes sint, quæ scandala oriri possint, non video.

Et denique quia quando maxima & inevitabilia incommoda orientur, idèd in Ecclesia relicta est Summo Pontifici potestas, qui adèd gravibus incommodis existentibus dispensabit in solemnitate, ut fecisse in eo casu refert Paulus Comitulus, Hæc ille.

Infero ego: ergo ex eo quod lex Concilii in omni contractu locum habeat, aliqua sequuntur inconvenientia, ut patet in casu, quam refert Comitulus, in quo Pontifex ad evitanda scandala dispensavit: etgò si in eo casu fuisset observata lex Trid. orta fuissent scandala. Et unde probas, quod potiùs in isto casu, quam in aliis possim occurrentibus?

Ecce, nonne magnum inconveniens est, & natum infirmos scandalizare, si videant conjuges, quos credebant legitimos, tot annis vixisse in continua fornicatione? Et quis scit, an bonà vel malà fide? Ignoratur etiam impedimentum, quod latuit, & idèd illud investigatur? Sin autem non declaratur, datur occasio suspicandæ affinitatem ex præcedenti fornicatione, aut impedimentum criminis ex adulterio & machinatione, vel simile, cum maxima infamia eorum, qui de novo contrahunt coram Parocho & testibus.

Fateor, Pontificem habere potestatem dispensandi; sed frustra ponitur lex, in qua semper oportet dispensare, & idèd dici probabiliter potest, legem Trid. talem casum nunquam comprehendisse, ac proinde ad revalidationem Matrimonii, de qua præsentis Sectione actum, fuit non esse necessariam novam præsentiam Parochi & testium, quamquam omnibus consulenda sit, & semper practicanda pro majori cautela ad evitandum omne omninò dubium de valore Matrimonii, nisi necessitas aliud postulet.

Et hætenus quidem disputavimus, idque satis diffusè de requisitis ad essentiam Matrimonii, tam in ratione contractus, quam ut est Sacramentum, etiam propriè dictum novæ legis à Christo institutum. Reliquum est, ut de effectu ac obligatione, ex eo consurgente inter ipsos conjuges, paucis disseramus. Erit itaque.

quod lex Conc. in omni Matr. obliget.

143. Oppositum ostendit Auctor.

144. Frustrâ ponitur lex, in qua semper oportet dispensare.